

gen aanvallen van het openbaringsvijandige denken en de rationalistisch-moralistische manier waarop ze die strijd voerden. Waren de *Mengelingen* enerzijds beschaafder van toon en gericht op wat protestanten en katholieken gemeen hadden, anderzijds ontbrak ook bij hen niet het geluid dat het protestantisme debet was aan de verlichte waan van de dag. Deze beschuldiging zou echter pas tijdens koning Willem I's regering in het centrum van de katholieke belangstelling komen te staan.

DE TIJDSCHRIFTEN VAN LE SAGE TEN BROEK

De tot het katholieke geloof overgegangene domineeszoon en lekenapostel J.G. Le Sage ten Broek heeft in de tijd van het Verenigd Koninkrijk drie periodieken opgericht en geredigeerd. Hij vulde ze merendeels zelf met vertalingen, bewerkingen, eigen opstellen, boekexcerpten en recensies. Voor de laatste categorie kwam tegelijkertijd meer autochtone literatuur ter beschikking. In 1818 verscheen *De Godsdienstvriend*, bestemd voor een breed publiek en overvloedig voorzien van kerkelijk nieuws uit binnen- en buitenland. In 1821 schaarde de *Roomsch-Catholieke Bibliotheek* zich aan zijn zijde. Ze bestond voor het overgrote deel uit boekbesprekingen, die geschreven werden voor priesters en ontwikkelde leken. 1826 was haar laatste levensjaar maar was tevens het geboortjaar van *De Ultramontaan*, die tot en met 1830 is blijven verschijnen. Aan de tijdschriften van Le Sage is in diens tweedelige biografie, geschreven door de uitgesproken congeniale jezuïet G. Gorris, uitvoerig aandacht besteed. Van hem is de voor ons thema kardinale zin afkomstig: 'Weldra kwam hij (Le Sage) tot de overtuiging, dat de *Verlichting* in haar verschillende vormen en schakeeringen de voornaamste vijand was en het grootste gevaar opleverde'¹⁷. Een enigszins misleidende zin! In tegenstelling tot de eerdere tijdschriften richtte Le Sage zich niet zozeer tegen de achttiende-eeuwse Verlichting maar vocht hij langzamerhand tegen alles wat maar enigszins afweek van het hyperorthodoxe en pausgezinde Restauratie-katholicisme. Daarvoor gebruikte hij termen als: de voortgaande verlichting (met een kleine letter), de hedendaagse of nieuwe

17. G. Gorris, *J.G. Le Sage ten Broek en de eerste fase van de emancipatie der katholieken*, I, Amsterdam 1947, 242. Voor Le Sage's tijdschriften de hoofdstukken X en XI.